

MINISZTERELNÖKSÉG
CSALÁDPOLITIKÁÉRT FELELŐS HELYETTES ÁLLAMTITKÁR

Valamennyi Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat vezetője részére

Tárgy: Útmutató a gyermekvédelmi szakszolgálatok részére

Iktatószám: ÖNF/661/ 2 (2022)

Hivatkozási szám:

Ügyintéző: dr. Lantai Csilla

Telefon: +36 795- 3130

E-mail: csilla.lantai@emmi.gov.hu

Tisztelt Intézményvezető Asszony/Úr!

Az örökbefogadás területén 2021. március 1-jén hatályba lépő jogszabály-módosítások egységes alkalmazása érdekében az alábbi tájékoztatást nyújtom.

1. Szabályozási háttér

A **Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény** (a továbbiakban: Ptk.) **4:121. §-a** egy új **(4)** bekezdéssel egészült ki, mely szerint *„Kivételesen – törvényben meghatározott, különös méltánylást érdemlő esetben és kormányrendeletben meghatározott eljárás lefolytatásával –, az ott szabályozott egyedül örökbe fogadni szándékozó személy örökbefogadásra való alkalmassága is megállapítható”*. A Ptk. e szabályának hatályba lépésével egyidejűleg a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) **101. §-a** az alábbi **(6)** bekezdéssel egészült ki

„A családpolitikáért felelős miniszter különös méltánylást érdemlő esetben hozzájárulhat az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy örökbefogadásra való alkalmasságának gyámhatósági megállapításához. A miniszteri hozzájárulás megadásánál különösen figyelemmel kell lenni Magyarország Alaptörvénye XVI. cikk (1) bekezdésében foglaltakra.”

Az örökbefogadás előtti eljárás előkészítése – a Magyarország területén szokásos tartózkodási hellyel rendelkező örökbe fogadni szándékozó személy kérelmére – **a gyermekvédelmi szakszolgálat feladata**, amelynek eredményeként a gyámhatóság meg tudja állapítani, hogy az örökbefogadó személyisége és körülményei alapján alkalmas-e gyermek örökbefogadására.

A gyámhatóságnak az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy örökbefogadásra való alkalmasságának megállapításáról szóló döntését megelőzően – meghatározott kivételekkel – a

családpolitikáért felelős miniszter hozzájárulását kell kérnie, amelyhez egyidejűleg megküldi javaslatát, továbbá a rendelkezésre álló iratokat.

Nem kell miniszteri hozzájárulást kérni, ha a gyermeket szülőjének házastársa vagy rokona egyedül fogadja örökbe. Nem szükséges hozzájárulást kérni akkor sem, ha alkalmatlanságot megállapító döntést hoz a gyámhivatal.

A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.) 38. § (3) bekezdése a következő e) ponttal egészült ki:

A gyermekvédelmi szakszolgálatnál előterjesztett kérelemben – a Ptk. 4:122. § (2) bekezdése szerinti kivétellel – az örökbe fogadni szándékozó személy nyilatkozik

„e) a vele egy háztartásban élő személyekről, a velük fennálló kapcsolatról, és arról, hogy betegsége, akadályoztatása esetén van-e olyan személy, aki a gyermeket átmeneti jelleggel gondozza, ha a Ptk. 4:121. § (4) bekezdése alapján egyedül szándékozik örökbe fogadni.”

Ennek alapján a gyermekvédelmi szakszolgálat feladata az örökbe fogadni szándékozótól a fenti nyilatkozat beszerzése.

A Gyer. 39. §-ában az örökbefogadó személyek alkalmasságát érintően az alábbi rendelkezések léptek hatályban március 1-jétől:

39. § „(2) Ha a gyermekvédelmi szakszolgálat az örökbe fogadni szándékozó házaspár örökbefogadásra való alkalmasságának megállapítására tett javaslatot, a gyámhivatal

- a) az (1) bekezdésben foglalt, a gyermekvédelmi szakszolgálat által megküldött dokumentumok,*

- b) az örökbe fogadni szándékozó házaspár meghallgatása, valamint*

- c) szükség szerint környezettanulmány és egyéb bizonyítékok*

alapján dönt. Ha az örökbe fogadni szándékozó házaspár a gyermekvédelmi szakszolgálat javaslatát elfogadta, és valamennyi dokumentum rendelkezésre áll, az ügyintézési határidő 15 nap.

(2a) Ha a gyermekvédelmi szakszolgálat a Ptk. 4:121. § (4) bekezdése alapján egyedül örökbe fogadni szándékozó személy örökbefogadásra való alkalmasságának megállapítására tett javaslatot, és a gyámhivatal – az (1) bekezdésben foglalt, a gyermekvédelmi szakszolgálat által megküldött dokumentumok, az örökbe fogadni szándékozó személy és a vele egy háztartásban élő nagykorú személyek meghallgatása, valamint szükség szerint környezettanulmány, az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzék gyermekek, illetve a gyámhatósági eljárásban érintett személyek személyiségvizsgálata szakterületén szakértői tevékenységet végző, pszichológus végzettségű szakértő véleménye, és egyéb bizonyítékok alapján – a gyermekvédelmi szakszolgálat javaslatával

a) egyetért, az iratokat a javaslatával együtt, a kijelölt gyámhivatal útján megküldi a családpolitikáért felelős miniszternek,

b) nem ért egyet, alkalmatlanságot megállapító döntést hoz.

(2b) Ha a gyermekvédelmi szakszolgálat az örökbe fogadni szándékozó házaspár örökbefogadásra való alkalmatlanságának megállapítására tett javaslatot, a gyámhivatal

a) az (1a) bekezdésben foglalt, a gyermekvédelmi szakszolgálat által megküldött dokumentumok,

b) az örökbe fogadni szándékozó házaspár meghallgatása, valamint

c) szükség szerint környezettanulmány, az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzék gyermekek, illetve a gyámhatósági eljárásban érintett személyek személyiségvizsgálata szakterületén szakértői tevékenységet végző, pszichológus végzettségű szakértő véleménye, valamint egyéb bizonyítékok

alapján dönt.

(2c) Ha a gyermekvédelmi szakszolgálat a Ptk. 4:121. § (4) bekezdése alapján egyedül örökbe fogadni szándékozó személy örökbefogadásra való alkalmatlanságának megállapítására tett javaslatot, és a gyámhivatal – az (1a) bekezdésben foglalt, a gyermekvédelmi szakszolgálat által megküldött dokumentumok, az örökbe fogadni szándékozó személy és a vele egy háztartásban élő nagykorú személyek meghallgatása, valamint szükség szerint környezettanulmány, az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzék gyermekek, illetve a gyámhatósági eljárásban érintett személyek személyiségvizsgálata szakterületén szakértői tevékenységet végző, pszichológus végzettségű szakértő véleménye, és egyéb bizonyítékok alapján – a gyermekvédelmi szakszolgálat javaslatával

a) egyetért, alkalmatlanságot megállapító döntést hoz,

b) nem ért egyet, az iratokat a javaslatával együtt, a kijelölt gyámhivatal útján megküldi a családpolitikáért felelős miniszternek.

(2d) A (2a) bekezdés a) pontja és a (2c) bekezdés b) pontja szerinti esetben a családpolitikáért felelős miniszter a részére megküldött iratok alapján, az azok beérkezésétől számított 15 napon belül nyilatkozik arról, hogy a Gyvt. 101. § (6) bekezdésében meghatározottak szerint hozzájárul-e a Ptk. 4:121. § (4) bekezdése alapján egyedül örökbe fogadni szándékozó személy örökbefogadásra való alkalmatlanságának gyámhatósági megállapításához. A családpolitikáért felelős miniszter a nyilatkozatát megküldi a gyámhivatalnak.”

A gyermeknek az az érdeke, hogy lehetőség szerint két szülő, egy apa és egy anya nevelje fel. Ugyanakkor előfordulhatnak olyan esetek, amikor a gyermek érdeke az, hogy akár egyedül örökbe fogadni szándékozó személy is örökbe fogadhassa.

2. Eljárásmenet egyedül örökbe fogadni szándékozó esetén

Ha a gyermekvédelmi szakszolgálat egyedül örökbe fogadni szándékozó személy örökbefogadásra való alkalmatlanságának, illetve alkalmatlanságának megállapítására tesz

javaslatot, és utóbbi esetben a javaslat megküldését az örökbe fogadni szándékozó is kéri, akkor megküldi a gyámhivatal részére a következő dokumentumokat:

- a) egyedül örökbe fogadni szándékozó kérelme,
- b) elvégzett pszichológiai vizsgálat eredménye,
- c) háziorvosi igazolás az örökbefogadásra való egészségügyi alkalmasságról,
- d) az örökbefogadás előtti tanácsadáson való részvételt igazoló irat,
- e) a környezettanulmány,
- f) a jövedelmi viszonyra vonatkozó 30 napnál nem régebbi igazolás,
- g) a gyermekvédelmi szakszolgálat javaslata,
- h) a felkészítő tanfolyam eredményes elvégzését igazoló irat, amennyiben azt már az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy elvégezte,
- i) az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy nyilatkozatát a javaslat elfogadására, részben történő elfogadására vagy elutasítására, valamint a javaslat továbbítására vonatkozóan,
- j) az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy nyilatkozatát a vele egy háztartásban élő személyekről, a velük fennálló kapcsolatáról, és arról, hogy betegsége, akadályoztatása esetén van-e olyan személy, aki a gyermeket átmeneti jelleggel gondozza.

A gyámhivatal eljárása során meghallgatja az örökbe fogadni szándékozó személyt és a vele egy háztartásban élő nagykorú személyeket, ezt követően szükség szerint környezettanulmányt készíthet, az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzék gyermekek, illetve a gyámhatósági eljárásban érintett személyek személyiségvizsgálata szakterületén szakértői tevékenységet végző, pszichológus végzettségű szakértő véleményét kérheti, illetve egyéb bizonyítékok alapján kialakítja álláspontját.

2.1. Ha a gyermekvédelmi szakszolgálat az egyedül örökbe fogadni szándékozó alkalmasságának megállapítására tett javaslatot és azzal a gyámhivatal egyetért, az iratokat a javaslatával együtt megküldi a kijelölt gyámhivatalnak, amely hozzájárulásra továbbítja a családpolitikáért felelős miniszternek.

A családpolitikáért felelős miniszter 15 napon belül nyilatkozik arról, hogy elfogadja a gyámhivatal javaslatát, és hozzájárul-e az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy örökbefogadásra való alkalmasságának gyámhatósági megállapításához. A családpolitikáért felelős miniszter a nyilatkozatát közvetlenül a gyámhivatalnak küldi meg. **A miniszter hozzájárulása nélkül a gyámhivatalnak kizárólag az alkalmatlanság megállapítására van lehetősége.** Amennyiben időközben olyan információ jutott a gyámhivatal birtokába, amely kizárja az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy alkalmasságát, a miniszteri hozzájárulást követően is dönthet az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy alkalmatlanságának megállapításáról.

Ha a gyámhivatal nem ért egyet gyermekvédelmi szakszolgálat javaslatával, alkalmatlanságot megállapító döntést hoz, mely esetben nincs szükség a családpolitikáért felelős miniszter bevonására.

2.2. Ha a gyermekvédelmi szakszolgálat az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy örökbefogadásra való alkalmatlanságának megállapítására tesz javaslatot, a gyámhivatal megvizsgálja a gyermekvédelmi szakszolgálat által megküldött dokumentumokat és lefolytatja a szükséges bizonyítási eljárást.

Ha a gyámhivatal egyetért gyermekvédelmi szakszolgálat javaslatával, alkalmatlanságot megállapító döntést hoz, mely esetben nincs szükség a családpolitikáért felelős miniszter bevonására.

Ha a gyámhivatal nem ért egyet a gyermekvédelmi szakszolgálat javaslatával, az alkalmasság megállapítására irányuló javaslatát, az iratokkal együtt, a kijelölt gyámhivatal útján megküldi a családpolitikáért felelős miniszternek.

A családpolitikáért felelős miniszter 15 napon belül nyilatkozik arról, hogy elfogadja a gyámhivatal javaslatát, és hozzájárul-e az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy örökbefogadásra való alkalmasságának gyámhatósági megállapításához. A családpolitikáért felelős miniszter a nyilatkozatát közvetlenül a gyámhivatalnak küldi meg. **A miniszter hozzájárulása nélkül a gyámhivatalnak kizárólag az alkalmatlanság megállapítására van lehetősége.** Amennyiben időközben olyan információ jutott a gyámhivatal birtokába, amely kizárja az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy alkalmasságát, a miniszteri hozzájárulást követően is dönthet az egyedül örökbe fogadni szándékozó személy alkalmatlanságának megállapításáról.

Az örökbe fogadni szándékozó alkalmasságáról szóló döntést minden esetben a gyámhivatal, illetve a Ptk. 4: 122. (2) bekezdése szerinti esetekben a kijelölt gyámhivatal határozatba foglalt döntésével hozza meg, amelyben tájékoztatást ad az igénybe vehető jogorvoslatról.

A gyámhivatal az eljárás minden szakaszában köteles vizsgálni az örökbe fogadni szándékozó személy vonatkozásában azt, hogy az általa közölt adatok, tények a valóságnak megfelelnek. **Ha az eljárás során az örökbe fogadni szándékozó személy a körülményei tekintetében nem a valóságnak megfelelő információkat szolgáltatott, abban az esetben a kérelmező 3 éven belül nem indíthat új eljárást.** Az alkalmatlanság megállapításáról szóló határozatban erről a gyámhivatal tájékoztatja az ügyfelet.

3. A módosult jogszabályi rendelkezések alkalmazásának időbeli hatálya

A megváltozott jogszabályi rendelkezéseket az örökbe fogadni szándékozó által az alkalmasságának megállapítása érdekében a gyermekvédelmi szakszolgálathoz **2021. február 28-át követően** benyújtott kérelmek vonatkozásában kell alkalmazni.

A 2021. március 1-jét megelőzően a gyermekvédelmi szakszolgálathoz benyújtott kérelmeket a 2021. február 28-án hatályos szabályok alapján kell elbírálni. Vagyis az örökbe fogadni szándékozó írásbeli kérelmének a gyermekvédelmi szakszolgálathoz

érkezésének dátuma, ennek hiányában a szóban előadott kérelemnek a gyermekeink védelmében elnevezésű informatikai rendszer örökbefogadási alrendszerében történő rögzítésének dátuma a meghatározó.

A Gyvt. 188/C. §-a alapján az a személy, akinek örökbefogadásra való alkalmasságát az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi CLXV. törvény Gyvt.-t módosító rendelkezéseinek hatálybalépését megelőzően véglegessé vált határozattal megállapították, **az alkalmassági határozat hatályának és annak meghosszabbítása hatályának fennállása alatt** a 2021. február 28-án hatályos rendelkezések szerint fogadhat gyermeket örökbe.

4. Összefoglalva

A gyermekvédelmi szakszolgálat feladata a hozzá 2021. február 28-át követően benyújtott kérelmek alapján:

- tájékoztatás az örökbe fogadni szándékozó számára a Gyer. 38. § (3) bekezdése e) pontja alapján a nyilatkozat tételének kötelezettségéről, illetve e nyilatkozat felvétele;
- tájékoztatás az örökbe fogadni szándékozó számára a valóságnak nem megfelelő információk szolgáltatásának következményeiről;
- tájékoztatás az egyedül örökbe fogadni szándékozó számára a Gyer. 39. § szerinti eljárás menetéről.

4. Melléklet: Folyamatábra az alkalmasság gyámhivatal általi megállapításához

A 2021. március 16-án kelt útmutató javított változata

Budapest, 2022. május 13.

